

İSTİKLAL, İSTİKBAL, HÜRRİYET HER ŞEY ADALETLE KAİMDİR

Başlık Mustafa Kemal Atatürk'e ait bir sözdür. Gerek ekonomi ile ilgili yazılarımızda gerekse sunularımızda makroekonomik dengelerin istikrarlı bir şekilde sürdürülebilmesi için öncelikle "evrensel standartlarda hukuk ve demokrasi" ortamı yaratılmasının gerektiğini vurguluyorum. Zaman zaman da bu konunun ekonomi ile ne ilgisi var sorusu ile muhatap oluyorum. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'na Yüksek Seçim Kurulu üyelerine hakaret ettiği gerekçesiyle verilen 2 yıl 7 ay 15 gün hapis cezası ile siyasi haklarını kullanmaktan yoksun bırakılma cezası verilmesi hukuk-ekonomi ilişkisi konusunda tipik bir örnek oluşturuyor. Daha önce bu köşede yazmış olduğumuz "Orta Demokrasi, orta gelir ve Konfüçyüs Öğütleri" başlıklı yazımızda orta gelir seviyesindeki ülkelerin bir çoğunun vasat eğitim, vasat büyüme, vasat demokrasi sorunları içinde yüzmesinin tesadüf olmadığını belirtmiştik. Hesap verir bir yargı sistemi olmaması nedeniyle hukukun üstünlüğünün tesis edilemediğini, bu sorunun demokratikleşmesinin ve gelir seviyesinin artırılamayışının önündeki en önemli engel olduğu vurgulanmıştı. Daron Acemoğlu'nun "Dar Koridor" kitabında da bu konudaki bilimsel tespitleri bu sonucu doğrulamakta.

Söz konusu yargı kararı henüz kesinleşmemiş durumda. İstinaf ve temyiz aşamaları mevcut. Kararın hukuka uygunluğundan ziyade siyasiliği yönünde kamuoyunda bir konsensüs var. Hukukçular mahkemeye sunulan ülkemizde ceza hukuku uzmanı yedi profesör görüşünün dikkate alınmadığını, savunmaya ek süre verilmeyip sürecin aceleyle getirildiği eleştirisinde bulunuyorlar. Bizim vurgulamak istediğimiz husus konunun ekonomik yapıyla ilişkisi. Şöyle ki seçim sürecinin sonuna doğru yaklaşırken izlenen bu hukuksal ortamda orta gelir seviyesinden kurtulmanın mümkün olmadığını anlaşılmasını kolaylaştırıcaktır. Konfüçyüs'ün dediği gibi. Bir ülke nasıl yönetilmeli sorusuna verdiği cevap "Adalet ve ahenkle, bir ülkede iktidara güven yoksa o ülke ölü demektir." Gerçekten makroekonomik istikrar için gerekli koşulların başında hukuk, demokrasi ve güven unsurları geliyor. Bu vazgeçilmez koşullar oluşturulamazsa, kâh iyi kâh kötü giden bir ekonomik yapı içinde refah artışını sürdürülebilir kılamıyoruz. Nitekim kişi başı milli gelirimiz son beş yılda 9000 dolarlar civarında dolaşıyor. Ülkemizde yaşayan yaklaşık sekiz milyon mülteciyi dikkate aldığımızda bu seviyenin bile altında kişi başı milli gelir seviyesindeyiz. Ayrıca hukuka güvenin oluşmadığı bir durumda yatırım ortamı da aratılmıyor. Doğrudan yabancı yatırımın çekilebilmesi de mümkün olamıyor. Hatta yerli yatırım artışı da buna paralel azalıyor.

Enflasyonda negatif anlamda rekorlar kırıyoruz. Verimlilikte son sıralardayız. Risk priminde kendi skalamızdaki ülkelerin iki kattan fazla olumsuz seviyedeyiz. Değerleme kuruluşlarının ülke notlarında maalesef yatırım yapılabilir derecelerin hayli altındayız. Yargı bağımsızlığında, kamu düzenlemelerine karşı yargıda hak aramada, kamu düzenlemelerine karşı ve basın özgürlüğü sıralamalarında son sıralardayız. Bu nedenle diyoruz ki ekonominin düzelmesi için öncelikle hukuk ve adalet sisteminin düzelmesi gerekiyor. Benzer vurguları iş alemleri kuruluşları da sürekli tekrar ediyorlar. Hz. Ömer "Mülkün temelini adalet" olduğunu söylerken her tür idari sistemin başarılı olması için öncelikli şartın adalet olmasına işaret ediyor.

Yukarıdaki tespitleri düşündüğümüzde Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün "Her şey Adaletle Kaimdir" sözünün anlamını idrak etmek kolaylaşıyor. Özetle adalet yoksa bağımsızlık ta özgürlük te ve gelecek te yok.